

Ellesett dolgok

1. ÖNTUDAT

Elgazsodott lucernát silóznak az országút mentén. Traktor vonul a siló mellett, rásos pótkocsijába fújnák a terv szerint a tehénsalátát. A traktoros azonban nem figyel, túl közel halad a silóhoz, a takarmány átrepül a pótkocsi fölé, a túlóldalon a földre potyog. Lapos autósoda közeleg az országúton. Komótosan halad, a sofőr nyilván nézelődik. Idegenbe szakadt hazánkfa lehet. Talán azt figyeli, mennyit változott a táj. Szemébe tűnik, hogyan kooperál a siló meg a pótkocsi. Mégiscsak rosszindulatú kibic az illető, megáll, hátrább tolat. Kiszáll, átugrik az árkon, kaján örömmel fényképezi a látványt.

A traktoros veszi észre először. Svájcsapkas, bika nyakú magyar legény; kihajol a fülkéből, nagyot mutat az idegennek. Lefelé fordított hüvelykujjal, határozottan, mint a régi római császárok az arénában.

Azért ez nagy pofon a kapitalizmusnak...

2. ANYÁK NAPJA

Drága édesanyák! Tizenhét forintba kerül egy szál szegfű. Plusz még a zöld, meg a sorban állás. Az utcán annyiba, amennyit adnak érte. A választék sem az igazi, az élelmesebb maszekok a ballagásra spekulálnak. Az mégiscsak nagyobb rongyrazás, olyankor könnyebben nyúlnak zsebükbe a népek.

De így is megható látvány a sok csokor. Harminc körüli házaspár csörtet ki a gyevi temetőből. Kezükben tulipán. Átvágnak az úton, fölszállnak a villamosra. Ki tudja, ki és hol készíti a vázát ezeknek a tulipánoknak?

3. VÁSÁRLÓK

Tejbolt legifjabb lakótelepünkön. Tömeg, tipródás. Az egyik ládát gyanakodva kerülgetik a vevők. Belülről apró darabokban kenődik a zacskók falára a tej föle.

— Mai tegy, nézzék meg a dátumot! — perel a pénztárosnő. A dátum tényleg stimmel. Csak a rögöcskék nem stimmelnek a zacskó belsején.

Egy másik elárusítónő új tejesládastól húz be az üzlet elől. Ebben nincsenek rögöcskék. Bővült a választék.

Kérdés: mi okuk lehetett a vásárlóknak, hogy a rögöcskéknek jobban hittek, mint a dátumnak?

T. I.

Betalálva jobb. „A Magyar Népköztársaság nevében” már kevésbé, mert később szabadul az ember. Az előbbinél fekszik, az utóbbinál viszont akár fekszik, akár áll, azt mondják, hogy ül. És még valami: hát nem jobb, ha magam from alá az ítéletemet? Alulírott beleegyezem, hogy rajtam (bennem; az enyémbe; nekem; saját éredekemben; meggyém) elvégezék a... kelt, aláírás. Kissé reszketős.

— Nyugalom, ez bátorító!
Jó, akkor már csak ettől az injekciótól kell félnem.
— Tessék ide fölfeküdni, meggyünk a műtőbe. Ma sok műtűnk lesz. Mivel operáljuk magát?

(Mivel beteg vagyok.)
— Azt hiszem, nem altatjuk. Halló, liftes, beteget viszek! Műtűnk, operáljuk, altatjuk. Figyelmeztető többes szám: itt már megvalósult a team-munka. Beteghordótól a professzorig! Világos, elvégre mit ér a legjobb kezű sebész, ha nincs, aki elébe rakja a vágóvalót! Jogos hát a szakmai büszkeség.

Kés villan fölöttem.
— Na, mutassa!
(Segítség! Még érzek! Itt valami tévedés történt!) Becsukja a borotvát, elmegy. (Ja?!)

A színésznek ez a legszebb: kigyúl a reflektorfény. Lírái pilanatok. Félkör alakú vasat raknak fölé; ezt hívják lírának, ez tartja a lepedőt, amely — mint a lepedők általában — vászonból készült, az meg nem áltató, így épp eltakarja a színpadot. Nincs kép, csak hang.
— Most egy szúrás ér.

(Megvan. Igen, egy darab szúrás, nyugtáztam, vétel.) Hálátlan kutya vagyok. Nincs bennem semmi emelkedettség, hiába tudom F. bácsitól, R. bácsitól, N. bácsitól, továbbá még vagy négy bácsitól — érdekes, itt mindenki bácsi —, de meg a K.-i plébánosától is, hogy az adjunktus úrnak arany keze van (lásd „Adatok a betegségem történetéhez” c. konferencia bármely ülészaka, reggeltől estig), én csupán a fejem fölött álló két arab hölgyvel szemezek. Biztatón pillognak rám, démoni tekintetükkel a fátyol mögül. Vajon milyenek lehetnek nem fejfel lefelé? És karikák nélkül. Olimpia? Két olimpia? Hű, ennyi karikát Athén óta nem termett a sportvilág. Mi vagyok én, műrepülő? Tyúúúú...

— Rosszul van? Lélegezzzen mélyeket.
(Hhh... hhhh...)

— Infúzió!... Most jobb?...
Jól van...

A fátyol mögött mentőangyalok bújtak meg. Érttem. Egyikük végigsimítja a homlokom, esküszöm rá, hogy ettől jövök rendbe. Titkolom persze, mert se-

Csíkosban

tem, ez nincs benne az anaesthesiológiai példatárban, s talán az alkatörvényszerűségei közt sem említik.

Hálátlan a beteg. Elfelejt, hogy arany kezek szabadlák, belefledkezik egy simításba...

*

Iréne, Marika, Ildikó, Évike, Ilonka, Katika, Erika, halló, jöj-jön, hozza be, vigye ki, adjon, szúrjon, öntsön, töröljön, ágyazon, halló nővérke, segítsen, fáj. Kórterem, mosdó, kórterem, kezelő, kórterem, fürdő, kórterem, konyha, kórterem hatos, hetes, hétperbe, nyolcas, ki csenget már, hova szaladjak...

— Jó reggelt K. bácsi, hol akar mosdani? Oda vigyem a vizet, vagy jön a csaphoz?

— Kimegyek a fürdőbe.

Hajnali ébresztő, húsz beteg gondja egy nővéren, váltásig, vizitig rend legyen.

— K. bácsi, jó reggelt! Volt kint?

— Minek menjek ki, mikor itt a csap?

— Volt a csapnál?

— Nem voltam! Azt hiszi, majd ugrálok ekkora vágással? Majd megtudná maga...

— K. bácsi mondta, hogy kimegy.

— Megy a fene, hozza ide a vizet! Nehezére esik?

Nővérke nyel (először? hányadszor?), hozza a vizet. K. bácsi meglötyköli az arcát, visszafekszik, részéről elintéztetett. Most morog.

— Még, hogy menjek ki, hát mit gondolkodnak ezek, nem azért vannak ők, hogy a beteget kiszolgálják, azt hiszik, csak nagyságoskodni kell idebent...?

Műtét utáni nap, mindenki nyög, védőügyvéd nem akad, a vádak szabadon fröcsögnek szét. Közjáték. Nővérke be, találát kétezer forintot egy leadott pizsamában. Ki? Nincs jelentkező. Fél nap eltelt, K. bácsi őrjöng, ellopták a pénzem, itt volt a pizsamában. Megkerül. K. bácsi újabb vádbeszéde: „Leszedik az emberről a pizsamát, pedig még jó, az se érdekli őket, hogy pénz van benne.”

*

Szeressük egymást betegek...! F. bácsi közlekeny. Percek alatt kiadja, miét hogyan, hány-szor, kicsoda, hol és sajnos begyulladt, aztán el az eszméletét, két napig, azt se, hogy ki, hol és hová, de mikor felébredt, akkor ő már itt, ezen az ágyon, azután be a vasat a hasába, megforgatták, ő persze azt hitte, hogy menten, de aztán megse, mert az adjunktus úrnak arany...

Új beteg jön, be sem fekszik, csupán várakozik. F. bácsi me-

A gyermekév alkalmából ült össze hazánkban először az országos Gyermektanács. Az elnökségben helyet foglalt Három Pityuka, a Gyömbérsör utcai óvoda nagycsoportosa, Kis Valika, a Vics Ignác utcai általános iskola alsó tagozatának tisztaságfelelőse, Nagy Benci, a kecskekörömfalvi zenei iskola Medvebocs órsének hetedik osztályos tanulója és egy negyvenéves úttörő, aki korhatáron túl is saját gyermekkorát képviselte.

Az expozé ifjú Krekk Etelke gyermekügyi miniszter tartotta, miközben hol a mikrofont, hol a cucliját rágta. Többek közt elmondta, hogy odakint, de főleg a harmadik világban odalent. Aztán az interpellációra került sor. Demeter Vendelke, a lakótelepi játszótérképviselője interpellált a honvédelmi miniszterhez a háborús gyermekjátékok gyártásának beszüntetése érdekében, javasolta az építésügyi és városfejlesztési minisztereknek, hogy a lakótelepek környékén ne csak törmelék, lyukas fazék, szemét, hanem játszótér is legyen, a meglevő játszótérek pedig ne beonra, hanem fűtéglára eszen fejre a mázókáról a gyermek, majd felhívta figyelmét a könnyüipari miniszternek az olcsó gyermekruhákra, melyekben nem hét-nyolcszázért csúszik-mászik a kölyök, s szolt a szülői értekezlethez, a belügyminiszterhez, meg a közlekedés- és postaügyi miniszterhez is, hogy ne az ok-

sél, miét, hogyan, hány-szor... be a vasat a hasába, megforgatták, ő azt hitte, hogy menten... Új beteg, krétareklám, és mintha a légzése is gyorsulna. Hívják, fellélegzik.

Új beteg, ő már befekszik. Az az még le sem, úgyhogy gatyában éri a támadás, miszerint F. bácsinak be a vasat a hasába, megforgatták, ő persze azt hitte, hogy menten, de... az adjunktus úrnak arany...

Fű, de útalatos betegek vannak! Beszél hozzájuk az ember, ők meg tüntetőleg újságba temetkeznek, alvást színlelnek, takaró alá bújnak, nővért csegetnek, hogy inkább szúrják seggbe őket, mert nekik fáj, mintha nekem nem fájt volna, amikor be a vasat a hasamba...

*

Metamorfózis.

1. „Diliház az élet ezzel az örökös rohanással, lihegessel, tülekedéssel, szétfolyik, felszívódik az ember a mindennapok apró gondjaiban, kis feladat, nagy feladat, ide elmenni, oda beszólni, megcsinálni, megcsináltatni, kinek mit mondtam, ki mondtam nekem és mit, hol áll a fejem, áll-e még egyáltalán, hű, a határidő, már megint! Ott egyetem a fene az egészet, be kéne már feküdni valahová a négy fal közé, be a gumiszobába, és kirekeszteni ezt a diliházat!”

2. „Hej, de szép az élet! Csend nyugalom, kényelem, kiszolgálás. Mit számít, ha néha megböki az embert egy-két köbcentivel. Egy perc az egész, utána órákig nyugalom. Kezdem észre venni magam. De jó. Mozgalmat kéne indítani „Törődjön időnként magával is!” Meg másokkal, igen, figyeljünk egymásra, minden ember külön történet. Közelítsünk, premier plan! Elég volt a totálképek arc nélküli törpéiből!”

3. „Milyen idő van kint? Szép süt a nap. Ablak. Miért vagyok én háttal az ablaknak? Nyissuk ki. Friss levegő, de jó. Egyet sétálni. Odalent sétálnak. Sok ember sétál. Jön-megy. Nyüzsg. Lót-fut. Rohan, liheg, tülekedik. Fürdik a mindennapok apró gondjaiban, kis feladat, nagy feladat, ide elmenni, oda beszólni...! De mennék már!!!

— Hogy érzi...

— Jól érzem magamat! Ajjaj!!!

(Arany keze van az adjunktus úrnak!)

*

— Hát, kérem! Szépen gyógyul, a műtét sikerült.

— Köszönöm!

— Szívesen. Máskor is...

Van humora. Csak tudnám.

miért szaporázom a lépteimet.

IGRICZI ZSIGMOND

Tanácskoznak a gyerekek

talán gyermeket okolják azért, ha a gépkocsivezetői tanfolyamon pótvizgázott és többszörösen okított ürvezetők kocsija alá kerülnek.

Halmi Bögyöke, háromszoros elvált szülő gyereke arról beszélt, hogy ő nem tehet arról, hogy megszületett, de hamar így adódott, akkor miért cincálja szét az ő hétvégét az első apja, annak a második felesége, meg az első anyja nagyanyja. Amikor neki a második apja negyedik felesége a legkedvesebb.

Izidor Kelevérke félig kiskorú, félig nagykorú, a Magyar Televízió elnökétől kérdezte, hogy miért adnak gyermekmúso-rokat a felnőtteknek, amikor ő már lefekszik, s miért halt meg Peer Gynt édesanyja kapuzárás után, a gyermekév alkalmából sugárzott gálaesten, amikor ő már kapuzárás előtt sem értette volna az egészet. Azt viszont megértette volna, ha a Bilcsi bácsi még az esti mese előtt Csimbucirkuszt csinált volna egy másik bohóc bácsival a cirkusz porondján. Vagy a négyes stúdióban.

Dörög Etuska viszont a belkereskedelmi minisztert kérte, hogy

az ő apukájának kilenc óra után se szolgáljanak ki szeszes italt a nemzetközi gyermekév alkalmából, mert Dörög Béla, az ő apja, még az ENSZ-gyermekeket védő határozata ellenére is garázdálkodik részegen otthon. Sírva mondta, hogy talán a Biztonsági Tanács is összeülhetne a részeg apja ügyében.

Pichy Pistike, a magyar óvodák ifjúsági parlamentere az oktatási miniszterhez intézett interpellációt, melyben közölte, hogy a mai óvodák és iskolák annyit túlterheltséget és műveltséget adnak a gyermekek számára, hogy sok családban már régen nem a szülő neveli a csemetét, hanem a gyermek a szüleit. Ezért kérte a szülő pedagógiai nevelésével foglalkozó gyermekek fizetésének soron kívüli megállapítását.

Csőpögös Aranka nyolc bés tanuló csak arról szolt, hogy a gyermekév alkalmából talán ki lehetne venni a szülő kezéből a pályaválasztást, mert az még mindig jobb, ha egy ötéves gyermek pilóta akar lenni, mintha a benőtt fejelágú apuci akarja, hogy azt a foglalkozást űzze, mint ő, és az anyuci mindennap azt mondja az apucinak, hogy: „Te tök hülye vagy, Jenő, nem vitted semmire!”

Az interpellációk után az Országos Gyermektanács határozatokba iktatta a felszólalásokat, majd felhívást intézett a felnőttekhez, hogy se a gyermeknap, se a gyermekév alkalmából ne próbálják mézesmadzaggal csalogatni őket, hanem nőjenek fel ahhoz, hogy amióta a világ világ, azóta örökké felnőttév van.

TORMAI LÁSZLÓ

A múzeum állandó kiállításairól

Róka és környezetvédelem

Az Ember és környezete kiállítás központi diorámájában a Tisza árter állatai között megtalálhatjuk a róka is.

Gyermekkorunk meséinek város bundájú hőse környékünk leggyakoribb ragadozója. Hasznáról és kártételéről sokat vitatkoztak a szakemberek. A róka ugyanis — mint a ragadozók általában — mindent elfogyaszt, ami táplálékul szolgálhat. Ennek megfelelően a különböző területeken és évszakokban végzett gyomortartalom-vizsgálatok adatai eléggé eltérőek. Tény az is, hogy nagyüzemi gazdálkodásra áttért urbanizálódó világunk fokozottabb alkalmazkodásra kényszeríti az állatokat. Vannak fajok, amelyek gyorsan hozzászoknak a megváltozott életkörülményekhez, és vannak olyanok, amelyeket kipusztulással fenyeget ez az átalakulás.

Érdekes jelenség figyelhető meg a Tisza hullámtér rókáinál. Mivel a víz az utóbbi időkben a hullámtérrel olyankor is elárasztja, amikor a kölykök felnövekedésének kritikus szakasza van, az állatok szinte kizárólagosan az árvédelmi részek alját választják lakóhelyül. Adott esetben ez az egyetlen „praktikus” megoldás, hiszen a környező mezőgazdasági területek nagy része a vegyszerezések és a gyakori háborgatás miatt szintén nem alkalmas a megtelepedésre. A rakások közelsége megváltoztatja a rókák hagyományos területvédelmét. Megmarad az egyes családok állagkörzetét elvá-

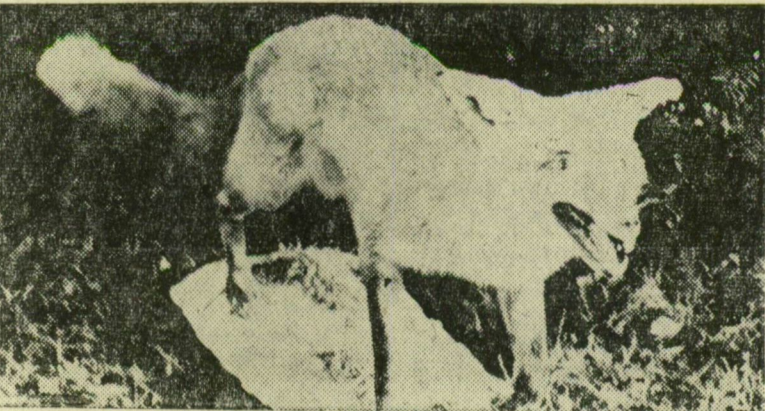
lasztó láthatatlan határvonal, de ennek rövidebb ideig tartó megsértését a szomszédok a jelek szerint eltűrlik egymásnak. Hosszabb időzés és idegen róka feltűnése viszont minden esetben védelmi reakciót vált ki.

1960 óta egyre többet hallani az erdei vesztettségéről, amelynek legfőbb terjesztője hazánkban a róka. Ma már évről évre járványyszerűen lép föl ez a betegség. Leggyakoribb a téli hónapokban, amikor a rókák párkeresési időszakba van. Ilyenkor a kanok heves harcokat vívnak egymással, és harapásaikkal terjesztik a kórt. Az elpusztult állatok tetemeit rendszerint fajtársaik fogyasztják el, ami újabb megbetegedésekhez vezet.

Súlyosbítja a helyzetet a nagyvárosokban és a környező erdőségekben kóborló nagyszámú kutya és macska. Ez alól sajnos Szeged sem kivétel. Az elmúlt év nyarán a körtöltés rókusi szakasza mellett levő Makkoserdőben nyolctagú kutyaalkará bukkantam. Kivétel nélkül koszosak, soványak, legyengültek voltak. Az egyiket két hét múlva egy belvárosi kukánál láttam viszont, amikor a felborult tartályból éppen evett valamit. Négy lábú barátaink „szabadon bocsátása” azonkívül, hogy életlen, veszélyes is. Jó lenne, ha a kiállításunkban látható róka erre is figyelmeztetne a jövőben. Környezetünk védelme érdekében!

GASKÓ BÉLA

biológus-muzeológus

Toppantóné, Nagy Czirok Anikó felvétele